

omtalte Skyldighed skulde betragtes som en retlig Skyldighed eller blot som en moralsk Forpligtelse eller som en Mellemting imellem begge. Jeg formaaer nu ikke at distiguere saa fint, at jeg kan gaae ind paa at antage en saadan Mellemting; jeg kender kun de to Begreber: en moralsk og en retlig Forpligtelse, og hvad der skulde ligge derimellem, det kan jeg ikke fange, og det kan jeg ikke fatte. Min Mening er, at den Væksforpligtelse, hvorom der her er Tale, er af en saadan Art, at man ved Bedømmelsen af, om den i de enkelte bestemte Tilfælde er tilstede eller ikke, nødvendigvis maa tage Hensyn til de individuelle Forhold, hvorved da den paagjældende Godseters Formuestilstand ingenlunde kan være ligegyldig, og hvorved det ingenlunde kan være ligegyldigt, om han er fattig eller maaskee endog forgjældet, ligesom da heller ikke det Forhold, hvort hans Formuestilstand staaer til Fæsterens, kan lades ude af Betragtning. Dette er min Opfattelse af det omtalte Punkt. Den ærede Landsþingsmand syntes at have en anden Opfattelse; men paa den Maade kommer han efter min Mening udover den moralske Forpligtelses Begreb. Naar det nemlig skal være en saadan Forpligtelse, som paahviler endog saa den, der Intet har, naar det skal være en Forpligtelse, som altsaa til Syvende og Sidst endog skal opfyldes af hans Creditorer, nemlig hvis hans Gods er saa forgjældet, at han ikke selv kan opfylde den, saa seer jeg ikke, hvorledes man vil kunne forsvare endnu kun at kalde det en moralsk Forpligtelse. Saa bliver det i Virkeligheden en Retforpligtelse, og saa seer jeg oprigtigt talt ikke, hvorfor man ikke skulde kunne vurdere den, og hvorfor den ikke skulde kunne omsættes til en bestemt Værdi. Jeg er, som sagt, af en modsat Mening af den høit ærede Landsþingsmand i den omtalte Retning; Get af To forekommer mig at maatte være Tilfældet, og den Mellemting, som han syntes at antage, kan jeg ikke gaae ind paa.

Jeg skal ende med at gjentage, at Udvalgets Fleertal finder, at der er tilstrækkelig An-

ledning til at stemme for den første Del af den af det ærede Mindretal foreslaaede Dagsorden; jeg skal i saa Henseende dog ikke nu udtale mig videre, men skal ganske henholde mig til, hvad der derom er blevet udtalt af den ærede sidste Taler.

Formanden: Den ærede Ordfører har nu paa Udvalgets Fleertals Vegne taget Sammes Forslag til en motiveret Dagsorden tilbage. Efter Forretningsordenen skal jeg spørge, om Noget optager dette Forslag. (Op-hold). Da Ingen optager Forslaget, er det bortfaldet og selvfølgelig da ogsaa de dertil stillede Vædringsforslag.

Det 2det Medlem for 2den Kreds har Ordet for en kort personlig Bemærkning.

Sarsen: Ved at omtale forskjellige Veie, som det ærede Medlem her overfor (Estrup) meente, at man mulig kunde gaae for at opnaae det Formaal, som her omhandles, yttrede han, at det kunde fortjene Overbetelse, om den Veie maaskee ikke burde betrædes, som jeg havde bragt i Forslag, og det ærede Medlem omtalte derved dette som gaaende ud paa Anvendelsen af et Bødesystem. Jeg maa dog dertil tillade mig at bemærke, at jeg egentlig ikke har tænkt mig, at man skulde anvende noget Bødesystem. Jeg har kun bragt i Forslag, at Fæstevangen eventuelt skulde afsløses ved en Sum, som skulde indbetales i Statskassen. Foraa vidt det paagjældende ærede Medlem høvrigt indvendte imod mit Forslag, at det kun vilde paalægge den ene Part Bøder, maa jeg tillade mig at henstille, om det dog ikke maa indrømmes, at ogsaa den Mand lægger et vægtigt Lod i Vægtstaaalen, der som Fæster hidtil vilde have havt en billig og fortrinlig Udfigt til, at hans Efterladte ifølge Sædvanen vilde komme i Besiddelse af hans Fæstegaard ved hans Død, men som ved Gaardens Salg ved Auction vil miste Afgangen til at faae et saadant Villighedskrav fyldestgjort, medmindre han selv kjøber Grunddommen; han